

Pressiteade

Luxembourg, 15. september 2020

Audiitorite sõnul peab saastekvootide tasuta eraldamine ELi heitkogustega kauplemise süsteemi raames olema sihipärasem

Euroopa Kontrollikoja uue aruande kohaselt moodustavad tasuta saastekvoodid ELi heitkoguste piiramise ja nendega kauplemise süsteemi raames endiselt üle 40% kõigist saadaolevatest saastekvootidest. Tasuta saastekvootide eraldamine tööstus- ja lennundussektorile ning mõnes liikmesriigis ka elektritootmisel ei olnud piisavalt suunatud. Lisaks aeglustas see oluliselt CO₂ heite vähendamist elektritootmisel. Euroopa Komisjon peab Pariisi kokkuleppe ja hiljutiste arengusuundade kajastamiseks ajakohastama oma menetlust, mis käsitleb saastekvootide tasuta eraldamise suunamist.

Üldiselt kehtestatakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) raames CO₂ heitkogustele hind ja saastekvoodid pannakse enampakkumisele. Enampakkumistelt saadud tulust rahastatakse ka kliimameetmeid. ELi HKS-i raames kasutatakse tasuta saastekvoote ka selleks, et ELi ettevõtjad ei viiks oma tegevust üle leebemate keskkonnastandarditega kolmandatesse riikidesse, kuna see vähendaks investeeringuid ELis ja suurendaks ülemaailmseid heitkoguseid. Seda nähtust nimetatakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumiseks. Tööstus- ja lennundussektor saavad saastekvoote tasuta, kuid enamik energiaspektori ettevõtjaid mitte, kuna leitakse, et nemad saavad CO₂-ga seotud kulud otse tarbijale edasi kanda. Kaheksas liikmesriigis, mille SKP elaniku kohta on alla 60% ELi keskmisest, eraldati aga energiaspektori saastekvoote tootmise moderniseerimise eesmärgil tasuta.

„Saastekvootide tasuta eraldamine peaks olema suunatud nendele tööstussektoritele, mis saavad kõige vähem CO₂-ga seotud kulusid tarbijatele edasi kanda,“ ütles **auditi eest vastutav kontrollikoja liige Samo Jereb**. „Praegu see siiski nii ei ole. Sektoreid, mille heitkogused moodustavad üle 90% tööstusheitest, peetakse samuti kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektoriteks, ning nad saavad saastekvoodid jätkuvalt suurel määral tasuta. Kui saastekvootide tasuta eraldamist paremini ei suunata, ei saa liit HKSist täit kasu CO₂ heite vähendamise ega liikmesriikide tulude seisukohast.“

Audiitorid leidsid, et nende riikide energiasektorid, mis said saastekvoote tasuta, tegid CO₂ heite vähendamisel edusamme oluliselt aeglasemalt kui teiste liikmesriikide energiasektorid.

Investeeringuid kasutati sageli selleks, et parandada olemasolevaid pruunsöel ja kivisöel töötavaid elektrijaamu, selle asemel et minna üle vähem saastavatele kütustele, eriti Bulgaarias, Tšehhis, Poolas

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja eriaruande põhisõnumid. Eriaruanne on tervikuna kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

ja Rumeenias. Audiitorid märgivad siiski, et komisjon on karmistanud energiasektorit ajavahemikul 2021–2030 mõjutavaid eeskirju.

Tööstussektoritele eraldati saastekvoote tasuta vastavalt iga sektori tõhusaimate käitajate näitajate põhjal saadud võrdlusalustele. Tasuta eraldamine kaotatakse järk-järgult aastaks 2030, välja arvatud nende sektorite puhul, mida loetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohus olevateks sektoriteks. Sellisel juhul eraldamist ei vähendata. Ehkki see meetod soodustab energiatõhususe parandamist, on audiitorite arvates eraldamist vaja paremini suunata. Nende tööstussektorite heitkogused, mida peetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektoriteks, moodustavad endiselt üle 90% ELi tööstusheitest. Sealjuures ei tehta vahet eri ohutasemetel, mis võimaldab kõigil kõnealustel sektoritel saada jätkuvalt võrdse koguse tasuta saastekvoote. Audiitorid soovivad komisjonil suunata saastekvootide tasuta eraldamist, lähtudes erinevast ohutasemest.

Peale selle saab lennundussektor saastekvoote tasuta, kuigi tal on võimalik CO₂-ga seotud kulud tarbijatele edasi kanda. Audiitorid hoiatavad, et sellega võidakse toetada palju CO₂ heidet tekitavat lennutransporti raudteetranspordi arvelt.

Kuna saastekvootide tasuta eraldamine ei ole sihipärane, ei vähendata praeguse korra kohaselt seda enamikul juhtudel 2030. aastaks nullini. Audiitorid väidavad, et sihipärasem eraldamine oleks aidanud vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu ja tasuta kvootide toel saadud põhjendamatut kasumit ning olnud kasulik riikide rahandusele, kuna suurenenud oleks enampakkumisel müüdavate saastekvootide osakaal.

Toimetajatele

ELi HKS-i raames peavad tööstus-, energia- ja lennundussektor hankima piisava koguse saastekvoote, mis vastab nende tekitatud CO₂ heitkogustele. Süsteem loodi 2005. aastal. ELi heitkogused inimese kohta on sellest ajast saadik küll vähenenud, kuid on endiselt üle maailma keskmise. Süsteemi kahes esimeses etapis (aastad 2005–2012) eraldati peaaegu kõik saastekvoodid tasuta ning eraldatud saastekvootide kogus oli suurem kui tegelikult vajaminev kogus. Tekkis saastekvootide ülejääk. Kolmandas etapis (aastad 2013–2020) see süsteemne ülejääk suures osas kaotati. Aastatel 2013–2020 eraldati tasuta üle 6,66 miljardi saastekvoodi. Nende hind küll kõikus, kuid tõusis vähem kui 3 eurolt umbes 25 eurole õhku paisatud CO₂ ekvivalenttonni kohta. Ajavahemikul alates 2012. aastast kuni 2019. aasta keskpaigani said liikmesriigid enampakkumisel müüdud saastekvootidest tulu 42 miljardit eurot. Kui tööstussektorile oleks saastekvoote müüdud rohkem enampakkumise teel, oleksid riigid saanud oluliselt rohkem tulu. HKS-i neljas etapp kestab 2021. aastast 2030. aastani.

Audiitorid uurisid, kas saastekvootide tasuta eraldamist kasutati edukalt elektritootmise moderniseerimiseks, kas eraldamine oli piisavalt sihipärane, et need tagaksid stiimulid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, ning kas see põhjustas heitkoguste suurenemist. Euroopa Ülemkogu kutsus oma erakorralisel kohtumisel 2020. aasta juulis komisjoni üles tegema ettepaneku HKS-i läbivaatamiseks. Auditis ei käsitletud COVID-19 pandeemia mõju HKS-ile.

Kontrollikoja eriaruanne nr 18/2020 „ELi heitkogustega kauplemise süsteem: lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamist oleks tulnud paremini suunata“ on kättesaadav kontrollikoja veebisaidil (eca.europa.eu) ELi 23 keeles. Viimastel aastatel on [kontrollikoda avaldanud](#) energia ja kliima teemal mitu aruannet, sealhulgas sellistel teemadel nagu [sõidukite heitkogused](#), [päikese- ja tuuleenergia](#) ning [HKS](#).

Teave meetmete kohta, mida kontrollikoda on võtnud seoses COVID-19 pandeemiaga, on esitatud [siin](#).

Eriaruande pressikontakt

Damijan Fišer – e-post damijan.fiser@eca.europa.eu, tel (+352) 4398 45510 / mobiil (+352) 621 552 224